

శ్రీవేదాంత దేశికులు అనుగ్రహించిన

యథోక్తకారిస్తోత్రం (వేగాసేతుస్తోత్రం)

వివరణకర్త

శ్రీమాన్ డా॥ ఈ.ఏ. శింగరాచార్యస్వామి

శ్రీవేదాంత దేశికులు అనుగ్రహించిన

యథోక్తకారిస్తోత్రం (వేగాసేతుస్తోత్రం)

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

1. ఏకం వేగవతీ మధ్యే హస్తిశైలే చ దృశ్యతే ।
ఉపాయఫలభావేన స్వయం వ్యక్తం పరం మహః ॥

2. ఈష్టే గమయితుం పారం ఏష సేతు రభంగురః ।
యత్ర సారస్వతం స్రోతో విశ్రామ్యతి విశృంఖలమ్ ॥

3. జయతి జగదేకసేతుః వేగవతీమధ్యలక్షితో దేవః ।
ప్రశమయతి యః ప్రజానాం ప్రథితాన్ సంసారజలధికల్లోలాన్ ॥

4. విభాతు మే చేతసి విష్ణుసేతుః వేగాపగావేగవిఘాతహేతుః ।
అంభోజయోనే ర్యదుపజ్ఞ మాసీత్ అభంగరక్షా హయమేథదీక్షా ॥

5. చతురాననసప్తతంతుగోప్తా సరితం వేగవతీ మసౌ నిరుంధన్ ।
పరిపుష్యతి మంగళాని పుంసాం భగవాన్ భక్తిమతాం యథోక్తకారీ ॥

6. శ్రీమాన్ పితామహవధూపరిచర్యమాణః
శేతే భుజంగశయనే స మహాభుజంగః ।
ప్రత్యాదిశంతి భవసంచరణం ప్రజానాం
భక్తానుగంతు రిహ యస్య గతాగతాని ॥

7. ప్రశమితహయమేథవ్యాపదం పద్మయోనేః
శ్రితజనపరతంత్రం శేషభోగే శయానమ్ ।

శరణ ముపగతా స్స్మః శాంతనిశ్శేషదోషం
శతమఖమణిసేతుం శాశ్వతం వేగవత్యాః ॥

8. శరణ ముపగతానాం సోయ మాదేశకారీ
శమయతి పరితాపం సమ్ముఖ స్సర్వజంతోః ।
శతగుణపరిణామః సన్నిధౌ యస్య నిత్యం
వరవితరణభూమా వారణాద్రీశ్వరస్య ॥

9. కాంచీభాగ్యం కమలనిలయా చేతసోఽభీష్టసిద్ధిః
కల్యాణానాం నిధి రవికలః కోఽపి కారుణ్యరాశిః ।
పుణ్యానాం నః పరిణతి రసౌ భూషయన్ భోగిశయ్యాం
వేగాసేతు ర్జయతి విపులో విశ్వరక్షైకహేతుః ॥

10. వేగాసేతో రిదం స్తోత్రం వేంకటేశేన నిర్మితమ్ ।
యే పఠంతి జనా స్తేషాం యథోక్తం కురుతే హరిః ॥

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

యథోక్తకారిస్తోత్రం (వేగాసేతుస్తోత్రం)

సవ్యాఖ్యానమ్

మహావిద్వాన్ కాంచీ ప్ర.భ. అణ్ణంగరాచార్యస్వామివారి ద్రావిడ

వ్యాఖ్యానానికి అనువాదం

అవతారిక

శ్రీకాంచీపురానికి నాయకమణిగా భాసించే అర్చామూర్తి యథోక్తకారి ప్పెరుమాళ్. వీరికి తమిళంలో **"శొన్న వణ్ణమ్ శెయ్త పెరుమాళ్"** (చెప్పిన రీతిలో చేసిన స్వామి) అని వ్యవహరిస్తారు. **"శతుముకనార్ వేళ్వితనై చ్చదిర్ కెడుక్క చ్చెఱిన్దోడుమ్ కతియుడైయ వేకవతిక్కు అణైయాక వన్దుతిత్తాయ్"** అనే రీతిలో భగవానుని సాక్షాత్కరింపజేసి కోవడంకోసం బ్రహ్మ నిర్వహించిన అశ్వమేధ యాగాన్ని పాడు చేయాలని భావించిన సరస్వతి వేగవతీరూపంలో గొప్ప ప్రవాహంగా ప్రవహించగా, యాగంలో స్వాహాకారాలు అణగి, హాహాకారాలు మిన్నుముట్టాయి. అపుడు "ఈ అటంకాన్ని తీర్చి నన్ను రక్షించాలి'' అని బ్రహ్మ భగవానుని ప్రార్థించగా అతని ప్రార్థనను అంగీకరించి సేతువుగా అవతరించి స్వామి ఆ ఆటంకాన్ని తీర్చాడు. ఈ కారణంవల్లనే **"యథోక్తకారి"** (బ్రహ్మ వేడిన వేడికోలు ప్రకారం చేసినవాడు) అనే తిరునామం ఈ మూర్తికి ఏర్పడింది.

ఇంతేకాక, తిరుమழிశైప్పిరాన్ కణ్ణిక్కణ్ణన్ అనే తమ శిష్యునితో కలసి ఈ దివ్యదేశంలో నివసించిన కాలంలో పల్లవరాజు చేసిన దుష్కృత్యాలవల్ల ఆ కణిక్కణ్ణన్, తిరుమழிశై యాழ்వార్లు ఇంకొక ఊరికి పోవలసివచ్చినపుడు **"కణిక్కణ్ణన్ పోకిన్డాన్ కామరుపూమ్ కచ్చిమణి వణ్ణా! నీ కిడక్క వేణ్డా నీయు ముణ్డన్ పైన్నాకప్పాయ్ శురుట్టి క్కొళ్"** అని ముందు, **"కణిక్కణ్ణన్ పోక్కొழிన్దాన్ కామరు పూమ్ కచ్చి మణివణ్ణా! నీ కిడక్క వేణ్డుమ్ ... నీయు ముణ్డన్ పైన్నాక ప్పాయ్ విరిత్తుక్కొళ్"** అని తరువాత ఆழ்వార్లు ప్రార్థించిన రీతిలోనే శేషశయనాన్ని చుట్టుకొని బయలుదేరడం, తిరిగి వచ్చి శయనించడం చేసినందువల్ల ఇచటిస్వామికి **"యథోక్తకారి"** అనే తిరునామం కల్గిందనికూడా పెద్దలంటారు.

వేదాంతదేశికులు తమ విభవకాలంలో ప్రతిదినం ఈ అర్చామూర్తికి మంగళా శాసనాన్ని చేసేటపుడు అనుసంధించిన శ్లోకాలే ఈ యథోక్తకారిస్తోత్రంగా రూపొందాయి. భక్తుల ప్రార్థనవల్ల వీటిని దేశికులు అనుగ్రహించారు.

1. **ఏకం వేగవతీ మధ్యే హస్తిశైలే చ దృశ్యతే ।**
ఉపాయఫలభావేన స్వయం వ్యక్తం పరం మహః ॥

స్వయం వ్యక్తం = స్వయంగా ఆవిర్భవించినది, పరం = గొప్పది అయిన, ఏకం మహః = ఒకానొక అద్వితీయమైన తేజస్సే, వేగవతీ మధ్యే = వేగవతీనది మధ్యలో, హస్తిశైలే చ = హస్తిగిరిలోను, ఉపాయఫలభావేన = ఉపాయంగాను, ఉపేయంగాను, దృశ్యతే = సాక్షాత్కరిస్తున్నది.

లోకంలో, పొందబడే వస్తువు ఉపేయమని, పొందింపబడే వస్తువు ఉపాయమని వ్యవహరింపబడుతుంది. ఉపేయమని, ప్రాప్యమని, ఫలమనేవి పర్యాయ పదాలు. సాధనమని, ఉపాయమని, ప్రాపకమనేవి పర్యాయ పదాలు. ఉపాయం వేఱుగా, ఉపేయం వేఱుగా ఉండడం లోకంలో సాధారణంగా కన్పించే క్రమం. భగవానుని విషయంలో ఇది వ్యత్యస్తం. అతనిని ఉపాయంగా పరిగ్రహించినవారు ఆ స్వామినే ఉపాయంగా గ్రహిస్తారు. **"ఉపాయోపేయత్వే తదిహ తత్త్వం న తు గుణౌ"** అని శ్రీపరాశరభట్టర్‌కూడా అనుగ్రహించారు. కర్మజ్ఞానభక్త్యాదులు ఉపాయాలుగా గ్రహించదగినవిగా తోచినా అవి అజ్ఞులకు ఉపాయాలుగాను, జ్ఞానులకు అపాయాలుగాను తోస్తాయి కనుక **"పత్తి ముదలానవఱ్ఱిల్ పదియెనక్కు క్కూడామల్"** అనే రీతిలో అవి హేయాలుగా ఉంటాయి, ఉపేయమైన భగవానుడే ఉపాయభూతుడుగా ఉంటాడు. పరమైకాంతులకు. వరదరాజస్వామి అనే ఒకే రూపమే ఉపాయంగాను, ఉపేయంగాను ఉన్నా, "ఒక రూపంతో ఉపాయభావాన్ని, వేఱొక రూపంతో ఉపేయంగాను సాక్షాత్కరిస్తాను'' అని భావించి వేగవతీనది మధ్యలో యడోక్తకారిగా ఆవిర్భవించి ఉపాయభావాన్ని, శ్రీహస్తిశైలంలో ఆవిర్భవించి ఉపేయభావాన్ని చూపి సేవను అనుగ్రహిస్తున్నాడు- అని అనడం చమత్కారవిలసితచాటూక్తి. ఉపాయోపేయాలు రెండు రెండు రూపాలలోను ఏ లోటు లేనివే అయినా, ఈవిధంగా ఇక్కడ పల్కడం కథావృత్తాంతానికి అనురూపం.

2. ఈష్టే గమయితుం పారం ఏష సేతు రభంగురః ।
యత్ర సారస్వతం స్రోతో విశ్రామ్యతి విశృంఖలమ్ ॥

యత్ర సారస్వతం స్రోతః = (వేగవతీసేతువైన) ఏ భగవానుని విషయంలో సమస్తవాఙ్మయప్రపంచం, విశృంఖలం విశ్రామ్యతి = ఏ అడ్డు లేకుండా పర్యవసిస్తున్నదో, (ఏ అడ్డు లేకుండా ప్రవహించే సరస్వతీ నదీప్రవాహం ఏ సేతువులో నిలిచిపోతున్నదో) అభంగురః = భంగం లేని, ఏష సేతుః = ఈ సేతువు, పారంగ మయితుమ్ ఈష్టే= (మనలను) తీరానికి చేర్చగలదు.

ఈ శ్లోకం శ్లేషాలంకారప్రక్రియలో రచింపబడింది. యథోక్తకారిస్వామికి సంస్కృతభాషలో వేగాసేతువు అని, తమిళభాషలో **"వెంఃకణై"** అని పేరు. **"వెంఃకణై"** అనేది "వె.ః.కా" అనే రూపాన్ని పొందిందని అంటారు. **"వేగాసేతు"** అనే తిరునామాన్ని తలచేటపుడే **"అమృతస్యైష సేతుః"** ఇతాద్యుపనిషద్వాక్యాలు స్మరణకు వస్తాయి. వేదాంతాలలో సేతువుగా చెప్పబడ్డ భగవానుడు ఇక్కడ ప్రత్యక్షంగా సేతువుగా సాక్షాత్కరిస్తున్నాడని అనుసంధించాలి. వేదాంత వ్యపదిష్టసేతువైన ఈ భగవానుని విషయంలో-

(సారస్వతం స్రోతః విశృంఖలం విశ్రామ్యతి) - సరస్వతీప్రవాహం విశృంఖలంగా విశ్రమిస్తుంది. సమస్తవాక్ప్రపంచంకూడా ఈ భగవానుని విషయంలో ముఖ్యవృత్తితో **(అభిధావృత్తితో)** పర్యవసిస్తుందని తాత్పర్యం. ఈ వేగాసేతుభగవానుని విషయంలో అయితే, విశృంఖలంగా ప్రవహించి వచ్చిన సరస్వతీనదీప్రవాహం అడ్డగింపబడి విశ్రమించిందని కథాపరంగా భావం.

(అభంగురః ఏష సేతుః) లోకంలో నదులకు కట్టే ఆనకట్టలు ఏదో ఒక దినాన భంగాన్ని పొందేవే. ఈ భగవానుడనే సేతువు అటువంటివంటిది కాదు. **"ఏష సేతుః"** అనే నిర్దేశం సదృశమైన ఉపనిషద్వాక్యానికి స్మారకం.

(పారం గమయితుం ఈష్టే) సంసారంనుండి ఉద్ధరించగల్గినదని భావం.

3. జయతి జగదేకసేతుః వేగవతీమధ్యలక్షితో దేవః ।
ప్రశమయతి యః ప్రజానాం ప్రథితాన్ సంసారజలధికల్లోలాన్ ॥

యః = ఏ భగవానుడు, ప్రజానాం = జనులయొక్క, ప్రథితాన్ = సుప్రసిద్ధాలైన, సంసారజలధికల్లోలాన్ = సంసారసాగరంలోని కెరటాలను, ప్రశమయతి= శాంతిప జేస్తున్నాడో, జగత్+ఏకసేతుః = జగత్తుకు అద్వితీయ సేతువు అయిన (సః = ఆ) దేవః =భగవానుడు, వేగవతీమధ్యే లక్షితః = వేగవతీనది మధ్యలో సాక్షాత్కరించే వాడై, జయతి = సర్వోత్కృష్టంగా వెలుగుచున్నాడు.

లోకంలో నదులకు కట్టబడే సేతువు కెరటాలు పైకి లేస్తూ ప్రవహించే నీటి ప్రవాహాన్ని అడ్డుకుంటుంది. సాగరతరంగాలను నిలువరించే సేతువు లోకంలో ఎక్కడా కట్టబడలేదు. వేగాసేతు వనబడే భగవత్సేతువు అత్యంత విలక్షణంగా ఉన్నది. వేగవతి నదిమధ్యలో సాక్షాత్కరించడం ఒక విశేషం. అంతకుమించి సముద్ర కెరటాలను సైతం అడ్డుకోవడం ఇంకొక విశేషం. అయితే, ఇక్కడ సముద్రమన్నది ఏది? అని అంటే,

(ప్రజానాం సంసారజలధికల్లోలాన్) - **"సంసారం సాగరం ఘోరమ్"** అని, **"పిఱవిక్కడలుళ్ అన్టు నాన్ తుళఙ్గ"** అని చెప్పే రీతిలో మనం బాధపడే (మునిగే) సంసారసాగరతరంగాలున్నాయి. అవి, తాపత్రయాత్మకాలైన పలు విధాలుగా ఉండే క్లేశాలే. అది ఎటువంటివి ? అని అంటే,

(ప్రథితాన్) - సుప్రసిద్ధాలని ఒక అర్థం. చాలా పెద్దవి అని ఇంకొక అర్థం. వీటిని శాంతపరుస్తూ ఈ సేతువు ఉన్నది- అని శ్లోకతాత్పర్యం.

4. విభాతు మే చేతసి విష్ణుసేతుః వేగాపగావేగవిఘాతహేతుః ।
అంభోజయోనే ర్యదుపజ్ఞ మాసీత్ అభంగరక్షా హయామేథదీక్షా ॥

అంభోజయోనేః = తామరపూవును జన్మస్థానంగా కల బ్రహ్మయొక్క, హయమేథదీక్షా = అశ్వమేథయాగదీక్ష, ఆసీత్ = ఏ అడ్డు లేని దీక్షను కల్గినదిగా- నిర్విఘ్నంగా నెరవేరినదిగా అయినదో, వేగాపగా = వేగవతీనదియొక్క, వేగ = వేగం యొక్క, విఘాతహేతుః = ఆటంకానికి హేతువు అయిన, సః = ఆ, విష్ణుసేతుః= వేగాసేతు భగవానుడు, మే చేతసి = నా మనస్సులో, విభాతు = ప్రకాశించుగాక.

శ్రీయథోక్తకారిస్వామి అవతారం చేసి ఉండకపోతే బ్రహ్మయొక్క అశ్వమేథ యాగదీక్ష శిథిలమై పోయి ఉండేదికదా! ఆ విధంగా శిథిలం కాకుండా ఉండే రీతిలో వేగవతి యొక్క వేగాన్ని అడ్డుకోవడంకోసం సేతువుగా ఆవిర్భవించిన వేగాసేతు భగవానుడు ఎల్లప్పుడు నా మనస్సులోపల నిరంతరం ప్రకాశించాలి.

5. చతురాననసప్తతంతుగోప్తా సరితం వేగవతీ మసౌ నిరుంధన్ ।
పరిపుష్యతి మంగళాని పుంసాం భగవాన్ భక్తిమతాం యథోక్తకారీ ॥

వేగవతీం సరితం = వేగవతీనదిని, నిరుంధన్ = అడ్డుకొంటూ ఉన్నవాడై, చతురాననసప్తతంతుగోప్తా = బ్రహ్మచేసిన అశ్వమేథయాగాన్ని రక్షించినవాడైన, అసౌ =ఈ, యథోక్తకారీ భగవాన్ = యథోక్తకారిస్వామి, భక్తిమతాం పుంసాం = భక్తిని కల్గిన మానవులకు, మంగళాని పరిపుష్యతి = శుభాలను పోషిస్తున్నాడు.

పూర్వం, చతుర్ముఖుడు శ్రియఃపతిని దర్శించగోరి తపస్సు చేశాడు. అయినా, అతడు భగవానుని శ్రీచరణపద్మాలలో స్థిరమైన చిత్తం లేనివాడయ్యాడు. ఏవో వేర్వేరు లౌకిక విషయాలలో చిక్కుకొని పరుగులు తీసే తన మనస్సును నియంత్రించలేక, దుఃఖాన్ని పొంది కింకర్తవ్యతా విమూఢుడై దిగ్భ్రమను పొందినపుడు ఆకాశంలోనుండి ఒక అశరీరవాణి అతనికి ఈ విధంగా వినిపించింది- "ఓ బ్రహ్మదేవా! వేయి అశ్వమేథయాగాలు అనుష్ఠించినపుడే చిత్తశుద్ధి కల్గి, శ్రియఃపతిని కన్నుల విందుగా దర్శించగలవు. శీఘ్రంగా భగవానుని దర్శించగోరి వేయి అశ్వమేథయాగాలను చేసే ఆలస్యం నీవు సహించలేకపోతే, తొండమండలంలో ఉండే సత్యవ్రతక్షేత్రాన్ని చేరి, అక్కడ అశ్వమేథయాగాన్ని చేసి, భగవానుని సాక్షాత్కారాన్ని పొందు. అక్కడ ఏ కర్మను అనుష్ఠించినా అది సహస్రముఖంగా ఫలసిద్ధిని కల్గిస్తుంది. ఇది ఆ క్షేత్రానికి ఉండే గొప్పతనం". ఆ దివ్యవాణిని విని పరమానందం పొందిన బ్రహ్మ మేరుపర్వతాగ్రంపై నుండి నిలచి వెంటనే లేచి సత్యవ్రతక్షేత్రానికి వచ్చి చేరి, అక్కడ తపస్సు అనుష్ఠించే పలువురు మునులు అధివసించి ఉండే అనంతసరస్సును, తత్సమీపంలో ప్రకాశించే హస్తిశైలాన్ని దర్శించి, ఆనందించి, ఆసరస్తీరంలోనే పవిత్రమైన అశ్వమేథయాగాన్ని చేయాలని నిశ్చయించుకొన్నాడు. అందుకోసం సకలసన్నాహాలను చేసికొన్న సమయంలో యాగపురోహితుడైన బృహస్పతి -"ఓ బ్రహ్మదేవా! నీ ధర్మపత్ని అయిన సరస్వతి లేకుండా యాగాన్ని నిర్వహించడం సాధ్యం కాదు. కనుక ఆమెను ఇక్కడకు రప్పించు" అని అన్నాడు. ప్రబలమైన ఒకానొక కారణంవల్ల చిరకాలంగా తనను విశ్లేషించిన ఆమెను ఏ ఉపాయంతోను తనవద్దకు బ్రహ్మ రప్పించలేక పోయాడు. అపుడు ఆమె లేకుండానే సావిత్రి మొదలైన మిగిలిన భార్యలను పురస్కరించుకొని యాగాన్ని చేయడానికి బ్రహ్మ ఆరంభించగానే, అసురులు చేసిన దుర్బోధవల్ల చాలా కోపాన్ని పొందిన సరస్వతి భర్త చేసే అశ్వమేథయాగాన్ని

అడ్డుకోవాలని తలచి, వేగవతీ నదీరూపంలో చాలా భయంకర మైన వేగంతో ప్రవహిస్తూ సత్యవ్రతక్షేత్రాన్ని చేరింది. బ్రహ్మ తన యోగదృష్టితో "అసురులచేత ప్రేరేపింపబడ్డ సరస్వతి చేసిన పని ఇది" అని గ్రహించి, మనస్సులో చాలా భీతిల్లి, శరీరం కంపించగా, కంఠం గద్గదంకాగా దుఃఖాశ్రువులు శరీరమంతా తడువగా, భగవానుని రక్షించమని ప్రార్థించాడు. **"అణియాక వేకవతి అలైయోడు కొణ్డోడియాలిక్క అణైయా క్కిడన్ద పెరుమాళ్"** అని కీర్తించే రీతిలో ఆ వేగవతీ నదీప్రవాహాన్ని అడ్డుకోగల సేతువుగా ఆ ప్రవాహానికి అడ్డంగా శయనించాడు. ఆ శయనసన్నివేశాన్ని చూచిన సరస్వతి లజ్జతో ఇకపై ప్రవహించలేక దిగ్భ్రమ చెంది నిలిచి అంతర్వాహినిగా సాగి సముద్రుని చేరింది- అనే ఇతిహాసం ప్రకృతంలో అనుసంధేయం.

6. శ్రీమాన్ పితామహవధూపరిచర్యమాణః
శేతే భుజంగశయనే స మహాభుజంగః ।
ప్రత్యాదిశంతి భవసంచరణం ప్రజానాం
భక్తానుగంతు రిహ యస్య గతాగతాని ॥

భక్త+అనుగంతుః = తిరుమழிశైప్పిరాన్ అనే పరమభక్తశిఖామణిని అనుసరించేవాడైన, యస్య = ఏ యథోక్తకారిస్వామి యొక్క, గతాగతాని = రాకపోకలు అనే లీలలు (చింతింపబడినవై), ఇహ ప్రజానాం =ఈ లోకంలో ఉండే మనబోటి జనుల, భవసంచరణం = సంసారకాంతారసంచరణాన్ని, ప్రత్యాదిశంతి= తీరుస్తున్నావో, సః = ఆ, మహాభుజంగః = గోపీవిటుడు అయిన శ్రియఃపతి, పితామహవధూ పరిచర్యమాణః = సరస్వతిచేత సేవింపబడేవాడై, భుజంగశయనే= ఆదిశేషశయనంపై, శేతే = శయనిస్తూ ఉన్నాడు.

(పితామహవధూపరిచర్యమాణః) - పితామహుడంటే బ్రహ్మ. అతని వధువు సరస్వతి. ఆమెచే ఆరాధింపబడే భగవానుడని తాత్పర్యం. భగవానునకు దక్షిణదిశలో పయనించిన వేగవతిని. వశిష్ఠమహర్షి మొదలైన మునులు బ్రహ్మ ఆదేశం ప్రకారం వచ్చి నమస్కరించి "తల్లీ ! సరస్వతీ ! యాగశాలలోకి ఇకపై అయినా వచ్చి చేరి నీ నాథునితో కలసి, ఈ మహాయాగాన్ని నెఱవేర్చాలి. అన్ని నదులకంటే నీకే గొప్ప ఉన్నదని చతుర్ముఖుడు అంటున్నాడు" అని పల్కి ప్రార్థించగా, ఆమెకూడా చాలా ఆనందంతో నదిలోనుండి వేగంగా పైకి వచ్చి,

చతుర్ముఖునితో చేరి, భగవానుని సేవించింది. ఈనాటికీ భగవానుని సేవిస్తున్న సన్నివేశాన్ని అర్చావతారరూపంలో సేవించవచ్చు.

(సః మహాభుజంగః భుజంగశయనే శేతే) - ఒక గొప్ప సర్పం ఇంకొక మహాసర్పంపై పరుండి ఉన్నది అనడం చాటూక్తి. సంస్కృతంలో భుజంగశబ్దం సర్పాన్ని, జారుని తెలుపుతుంది. గోపీజారుడని, పల్లవీవిటుడని పేరు పొందినవాడుకదా శ్రీకృష్ణభగవానుడు. నమ్మాళ్వార్లు తమ ప్రథమప్రబంధం అయిన తిరువిరుత్తంలో ఈ దివ్యదేశాన్ని **"కణ్ణన్ వెఃకా"** అని కీర్తించినందువల్ల, తదనుగుణంగా శ్రీకృష్ణుని స్మరించి **"మహాభుజంగః"** అని శ్రీదేశికులు అన్నారు.

ఇక, శ్లోకం ఉత్తరార్ధంలో తిరుమళిశైప్పిరాన్‌కు సంబంధించిన ఐతిహ్యాన్ని దేశికులు అనుసంధిస్తున్నారు. అది ఈ స్తోత్రవ్యాఖ్యానావతారికలో ఇంతకు ముందే తెలుపబడింది. తిరుమళిశైప్పిరాన్‌కోసం ఈ అర్చామూర్తి రాకపోకలను చేశాడనే చరిత్రను అనుసంధించగానే అస్మదాదుల సంసారకాంతారసంచరణ గతాగతాలు తొలగిపోతాయని అంటున్నారు. యాదవాభ్యుదయంలో **"బద్ధం తథా భావయతాం ముకుంద మయత్నవిచ్ఛేదిని కర్మబంధే"** అని అనుగ్రహించిన శ్లోకం ఇక్కడ ఒకవిధంగా అనుసంధించాలి. వెన్నను దొంగిలించిన శ్రీకృష్ణుడు యశోదచే రోటికి కట్టుబడ్డాడనే వృత్తాంతాన్ని స్మరించగానే మన కర్మబంధాలు అన్నీ కట్టువిడిచి తొలగిపోతాయి- అని అన్నట్లే ఇదికూడా.

7. ప్రశమితహయమేధవ్యాపదం పద్మయోనేః
శ్రితజనపరతంత్రం శేషభోగే శయానమ్ ।
శరణ ముపగతా స్మః శాంతనిశ్శేషదోషం
శతమఖమణిసేతుం శాశ్వతం వేగవత్యాః ॥

పద్మయోనేః = బ్రహ్మయొక్క, ప్రశమితహయమేధవ్యాపదం = అశ్వమేధ యాగ విఘ్నాన్ని పోగొట్టినవాడు, శ్రితజనపరతంత్రం = భక్తజనులకు పరాధీనుడు, శేషభోగే= ఆదిశేషుని శరీరంపై, శయానం = పరుండిఉన్నవాడు, వేగవత్యాః = వేగవతీనదికి, శాశ్వతం = శాశ్వతమైన, శతమఖమణిసేతుం = ఇంద్రనీలమణి మయమైన సేతువు అయిన యథోక్తకారి స్వామిని, శాంతనిశ్శేష దోషం = సకలదోషాలు ఉపశమించిన, శరణం = శరణంగా, ఉపగతాః స్మః = ఆశ్రయించిన వారమై ఉన్నాము.

"పద్మయోనేః" అనే పదం **"హయమేధే"**త్యాది సమాసంలో ఏకదేశంలో అన్వయిస్తున్నా, ఏకదేశాన్వయ దోషం రాదు. అభేద సంబంధంతో అన్వయం ఉన్నపుడే ఈదోషం ప్రవర్తిస్తుంది. ఇక్కడ భేదసంబంధంతోనే అన్వయం కనుక దోషం లేదు.

'శ్రితజనపరతంత్రమ్' - ఈ విశేషణం **"అర్చకపరాధీనాఖిలాత్మస్థితిః"** అని పొగడబడే అర్చాసామాన్యానికి సాధారణం అయినా, తిరుమళిశైప్పిరాన్‌కు సంబంధించిన ఐతిహ్యంలో ఇచటి అర్చామూర్తికి ప్రత్యేకమైన సంబంధం ఉండడం స్మరించదగినిది. **"శాంతనిశ్శేషదోషమ్"** అనేది భగవానునకు విశేషణంగా గ్రహించడంలో కంటే క్రియావిశేషణంగా చేసి అన్వయించడంలో ఎక్కువ స్వారస్యం ఉన్నది. **"తారణియిల్ మన్నియయనార్ తనిత్తవమ్ కాత్తపిరాన్"** అనే దేశికుల పాశురంలోని **"తిరణుకెణ్ణియ శిత్తిరకుత్తన్ తెరిత్తు వైత్త కరుణైయిలేటియ శూళ్వినై ముఱ్ఱుమ్ తుఱన్దనమే"** అనే సూక్తికి చాలా పొసగుతుంది.

(శాశ్వతం శతమఖమణిసేతుమ్) - రాళ్ళతో కట్టబడి, కొన్ని దినాలలో కూలిపోయే సేతువు కాదు ఇది- అనే వైలక్షణ్యం ఇక్కడ స్ఫురిస్తున్నది.

8. శరణ ముపగతానాం సోయ మాదేశకారీ
శమయతి పరితాపం సమ్ముఖ స్సర్వజంతోః ।
శతగుణపరిణామః సన్నిధౌ యస్య నిత్యం
వరవితరణభూమా వారణాద్రీశ్వరస్య ॥

యస్య సన్నిధౌ = ఏ యథోక్తకారిస్వామియొక్క సన్నిధిలో, వారణ+ అద్రి+ ఈశ్వరస్య = వరదరాజస్వామియొక్క, వరవితరణభూమా = వరాలను అనుగ్రహించడంలోని గొప్పతనం, నిత్యం శతగుణపరిణామః = ఎల్లప్పుడు వందరెట్లు వృద్ధి అవుతున్నదో, సః అయమ్ = ఆ-ఈ యథోక్తకారి స్వామి, శరణమ్ ఉపగతానాం = శరణు పొందినవారి ఆదేశాన్ని పాటించేవాడు, సర్వజంతోః = సకలజీవులకు, సమ్ముఖఃసన్ = సులభుడై, పరితాపం శమయతి = వారి అన్ని తాపాలను తీరుస్తున్నాడు.

శ్రీహస్తిశైలశిఖరోజ్జ్వలపారిజాతం అయిన వరదరాజస్వామికి **"వరన్తరుమ్ పెరుమాళ్"** అనే తిరునామం, ఆ తిరునామానికి తగినట్లు వరాలను ఇచ్చే గొప్పతనం యథోక్తకారి స్వామియొక్క సాన్నిధ్యవిశేషం వల్లనే కల్గిందని తమ అనుభవాన్నిబట్టి ఇందులో దేశికులు అనుగ్రహిస్తున్నారు. వీరు ముందుగా అవతరించి ఉండకపోతే

వరదరాజస్వామి అవతరించే ప్రసక్తి లేకపోయేది- అన్నది నిజం కనుక అది ఇక్కడ తెలుపబడింది.

9. **కాంచీభాగ్యం కమలనిలయా చేతసోఽభీష్టసిద్ధిః**
కల్యాణానాం నిధి రవికలః కోఽపి కారుణ్యరాశిః ।
పుణ్యానాం నః పరిణతి రసౌ భూషయన్ భోగిశయ్యాం
వేగాసేతు ర్జయతి విపులో విశ్వరక్షైకహేతుః ॥

కాంచీభాగ్యం = కాంచీనగరంయొక్క భాగ్యం అనదగినవాడు, కమల నిలయా చేతసః+ అభీష్టసిద్ధిః = కోమలవల్లిత్తాయార్ మనస్సును పూర్తిచేసినవాడు, కల్యాణానాం అవికలః నిధిః = శుభాలకు అక్షయమైన నిధి అయినవాడు, కః కారుణ్యరాశిః అపి = అద్వితీయమైన కరుణాగుణరాశి, నః పుణ్యానాం = మనం చేసికొన్న పుణ్యాలయొక్క, పరిణతిః = ఫల పరిణామంగా రూపొందినవాడు, విశ్వరక్షైకహేతుః = సకలజగద్రక్షకుడు, విపులః వేగాసేతుః = మిక్కిలి పెద్ద (గొప్ప) వేగాసేతువు అయినవాడు, భోగిశయ్యాం = శేషశయనాన్ని, భూషయన్ = అలంకరిస్తూ, జయతి = సర్వోత్కర్షతో వెలుగుతున్నాడు.

ఈశ్లోకంలో **"కాఽపి కారుణ్యసీమా"** అని, **"విశ్వభోగైకహేతుః"** అని పాఠాంతరాలున్నాయి. మునుముందుగా యథోక్తకారిస్వామి అవతరించినందు వల్లనే మిగిలిన అక్కడి అర్చామూర్తులు అవతరించే ప్రసక్తి ఏర్పడినందువల్ల **"కాంచీభాగ్యమ్"** అనే ప్రయోగం ఇక్కడ సార్థకం.

10. **వేగాసేతో రిదం స్తోత్రం వేంకటేశేన నిర్మితమ్ ।**
యే పఠంతి జనా స్తేషాం యథోక్తం కురుతే హరిః ॥

వేంకటేశేన నిర్మితం = శ్రీమద్వేంకటనాథార్యులచే రచింపబడిన, ఇదం = ఈ, వేగాసేతోః సోత్రం = వేగాసేతుస్తుతిని, యే పఠంతి = ఎవరు అనుసంధిస్తున్నారో, తేషాం = వారికి, హరిః = భగవానుడు, యథా ఉక్తం = చెప్పిన రీతిలో, కురుతే = చేస్తున్నాడు.

"యథోక్తకారి" అని **"శొన్న వణ్ణమ్ శెయ్‌త పెరుమాళ్"** అని కేవలం రాతలలో, శ్రవణంలో మాత్రమేకాదు; నిజంగానే ఇక్కడి స్వామి, ఈ స్తుతిని అనుసంధించే వారికి స్వానుభవంలో ఆ నామసార్థక్యాన్ని అనుభవింపజేస్తాడు- అని అంటూ శ్రీదేశికులు ఈ స్తుతిని ముగించారు.

